

Baader Meinhof komplekset

Et forsøg på at forstå det uforståelige Af Jes Nysten

Terrorisme kan aldrig undskyldes eller forsvares. Terrorisme skal bekæmpes. Men hvordan? Selvom det ikke huer en del af de toneangivende politikere, så må vi nok begynde at indse, at det er nødvendigt at prøve at forstå og ikke kun fordømme, hvis det skal lykkes at imødegå terroren.

Denne film er et seriøst og gennemarbejdet forsøg på at blive bare lidt klogere på et af terrorens mange skræmmende udtryk: Baader Meinhof-gruppens aktiviteter i Tyskland fra slutningen af 60'erne og op igennem 70'erne.

Som nævnt er ikke alle enige om, at man skal prøve at forstå hverken nutidens eller fortidens terrorister. Der har da også været kritik af filmen – en kritik der går på, at filmen forherliger disse mennesker og deres handlinger. Lidt det samme, som vi herhjemme oplevede i forbindelse med filmen om Blekingegadebanden: Skal 'sådan nogle terrorister' overhovedet have taletid?

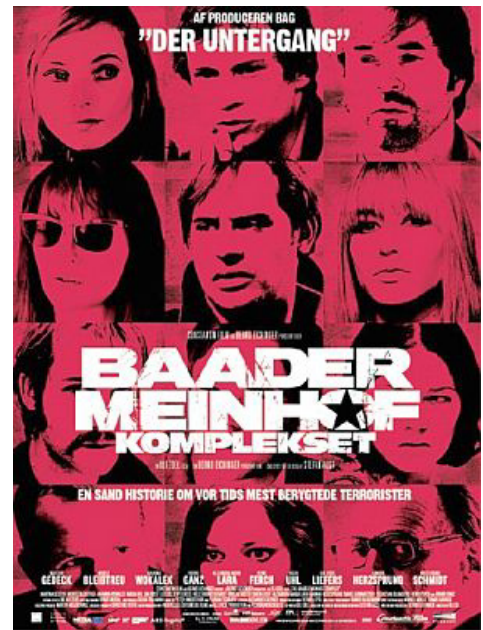
Men det må slås fast: Filmen er på ingen måde forherligende, men et sobert forsøg på at forstå det uforståelige. Det er også kompetente folk, der står bag filmen: Bernd Eichinger står for manuskriptet (han skrev også manus til "Der Untergang") på baggrund af en bog skrevet af den respekterede Der Spiegel-journalist Stefan Aust, der selv har kendt flere af gruppens medlemmer. Instruktør er Uli Edel, der især er blevet kendt for sin barske ungdomsfilm "Christiane F" fra 1981.

Det er blevet en tempofyldt, overbevisende og yderst velspillet krønike om denne højst uhomogene gruppe unge mennesker, der af mange forskellige grunde blev fanget i et nærmest mytologisk vanvid, som udløste en række forfærdende terrorhandlinger, og som – forudsigeligt (?) - endte i en næsten patetisk selvdestruktion.

Filmen begynder i 1967 med en præsentation af Ulrike Meinhof, en af tidens indflydelsesrige journalister. Hun har i bladet "Konkret" skrevet et åbent kritisk brev til kejserinde Farah Diba i forbindelse med hendes og shahens besøg i Vesttyskland. Vi følger derefter med til den demonstration, der finder sted i Berlin under besøget. Her oplever vi først bøllers overfald på de fredelige demonstranter, mens politiet forholder sig totalt passivt. Da folk i desperation trygler om politiets hjælp, begynder én af de mest heftige og brutale filmscener om politivold, som jeg endnu har set. Denne uhyggelige voldsdemonstration sammen med den efterfølgende nedskydning af studenteroprørslederen Rudi Dutschke har utvivlsomt været med til at skærpe vreden og indignationen hos visse dele af den mere radikale del af ungdomsbevægelsen. Derfra og til den åbenlyse terror er der trods alt et stort skridt, men der var altså nogle, der tog dette store skridt!

Ulrike opdager, at hendes mand er hende utro, og hun forlader ham sammen med deres to små børn for at begynde et nyt uafhængigt liv. Samtidig møder vi den lidenskabelige Gudrun Ensslin midt i et heftigt skænderi med sin præste-far, der resulterer i, at hun forlader hjemmet i raseri for at slutte sig til en gruppe radikale unge. På samme tid sidder den charmerende, men farlige Andreas Baader – en mand med klare psykopatiske træk – og fabrikkerer bomber, som han bruger til at sprænge bl.a. varehuse i stykker for at protestere imod tidens forbrugerisme.

Disse tre meget forskellige personer bliver efterhånden drevet sammen i et fatalt og uforløst fællesskab, der ikke kun afstedkommer ubegribelige lidelser for et utal af mennesker, men også æder

dem op indefra. Hvad er det, der driver dem sammen – har de noget at have deres vrede og indignation i? Hvordan kan de komme til at opfatte sig som de undertryktes forkæmpere, de sande frihedskæmpere?

Hvis man laver en hurtig parallel til en dansk kontekst, sådan som den bl.a. kommer til udtryk i "Blekingegade-banden", er det tydeligt, at det storpolitiske spil har været medårsag. Begge steder er det den amerikanske krig i Vietnam og den israelske undertrykkelse af palæstinenserne, der har været med til at skabe grobund for et opgør mod et hjemligt politisk system, der følgagtigt godtager disse urimeligheder. Men en afgørende forskel – og det som jo også gør den tyske opstand så meget mere voldelig end den danske – er, at i Tyskland er de unge oprørere børn af en generation, der har levet med og for den moderne tids største og mest brutale terrororganisation: nazismen. Ikke nok med det, men en betragtelig del af ordensmagten og det politiske system var stadigvæk i 60'erne og 70'erne befolket med gamle nazister. Dette er en væsentlig del af vreden og indignationen, men selvfølgelig hverken legitimerer eller undskylder den terroren.

Desuden er der også mere dunkle og måske også helt banale personlige problemer og konflikter, der skubbede personerne i denne fatale retning. Det stærke og uafrystelige ved filmen er ikke mindst dens knivskarpe billede af disse personer, der for øjnene af os langsomt og ubønhørligt mister sig selv i patetisk selvynk og samtidig mister enhver form for sympati fra os, der kigger med. Det gør filmen uden at komme med hurtige og selvgode fordømmelser. Uanset hvad, så er de trods alt mennesker og ikke dæmoner.

Jeg kan ikke lade være med at slutte med denne overvejelse, som den føromtalte Der Spiegel-journalist Stefan Aust siger i et interview om Ulrike Meinhofs besynderlige skæbne:

"I de fleste tilfælde er der tale om et meget lille skridt. Det er næsten som at stå på en togstation, hvor tog på den ene side af perronen kører til München, på den anden til Moskva. Ting sker i livet. Folk bliver revet med. Men man skal være parat til at blive revet med. Være en del af en radikal bevægelse. I Ulrike Meinhofs tilfælde var det et tilfælde. Hun blev involveret i Andreas Baaders flugtforsøg, og inden hun så sig om, var hendes ansigt på eftersøgningsplakater alle vegne. Hvis hendes barn havde været sygt den dag, eller hvis hun havde været involveret i et biluheld, var hun ikke blevet medlem."

Bob Dylan afslutter det hele: "The answer, my friend, is blowing in the wind."

Filmfakta

Der Baader Meinhof Komplex - Tyskland 2008 - Instr.: Uli Edel - Manus: Bernd Eichinger efter bog af Stefan Aust - Medv.: Martina Gedeck, Mopritz Bleibtreu, Johanna Wokalek, Nadja Uhl, Bruno Ganz, Jan Josef Liefers, Stipe Erceg, Alexandra Maria Lara, Heino Ferch, Hannah Herzprung, Katharina Wackernagel, Anna Thalbach, Jasmin Tabatabai, Michael Gwisdek, Alexander Held, Nina Eichinger - 151 min. - Biografpremiere d. 24/4 2009 - Udlejning/pressebilleder © Nordisk Film

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=6904&area=2>

<http://www.eyeforfilm.co.uk/review/the-baader-meinhof-complex-film-review-by-jeff-robson>

<http://www.nytimes.com/2009/08/21/movies/21baader.html>